

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobců: **a) Ing. P. S., b) Ing. J. S.**, oba zastoupeni JUDr. Františkem Divíškem, advokátem se sídlem Velké náměstí 135/19, Hradec Králové, proti žalovanému: **Krajský úřad Královéhradeckého kraje**, se sídlem Pivovarské náměstí 1245, Hradec Králové, v řízení o kasační stížnosti žalobců a) a b) proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 18. 6. 2024, č. j. 30 A 25/2024-103, o vyloučení soudce Nejvyššího správního soudu JUDr. Petra Mikeše ve věci vedené u tohoto soudu pod sp. zn. 8 As 178/2024,

t a k t o :

Soudce Nejvyššího správního soudu JUDr. Petr Mikeš **není vyloučen** z projednávání a rozhodnutí věci vedené u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 8 As 178/2024.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Nejvyšší správní soud v řízení vedeném pod sp. zn. 8 As 178/2024 projednává kasační stížnost žalobců a) a b) (dále jen „stěžovatelé“) proti v záhlaví specifikovanému rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové (dále jen „krajský soud“). Tímto rozsudkem krajský soud zamítl žalobu proti rozhodnutí žalovaného ve věci žádosti o dodatečné povolení stavby označené názvem „Zahrádkářská chata č. evid. X na pozemku parc. č. XA, XB a XC v katastrálním území P.“. Kasační stížnost byla přidělena podle rozvrhu práce k projednání a rozhodnutí osmému senátu, jehož členem je soudce Petr Mikeš. Ten oznámením ze dne 16. 4. 2025 sdělil předsedovi Nejvyššího správního soudu skutečnosti, které by podle jeho názoru mohly představovat důvod pro jeho vyloučení z projednávání a rozhodování této věci.

[2] Soudce konkrétně uvedl, že se pracovně i osobně zná se zástupcem stěžovatelů JUDr. Františkem Divíškem. Je společníkem advokátní kanceláře PPS advokáti s.r.o., ve které působil do konce roku 2013 jako společník také soudce Petr Mikeš. Se zástupcem stěžovatelky si tyká, nicméně v současné době se s ním vidá pouze příležitostně (vánoční večírky kanceláře a v roce 2023 oslava narozenin několika společníků). Mohlo by tak být sporné, zda jsou tyto vztahy natolik intenzivní, aby zakládaly důvod podjatosti. V užším kontaktu je však soudce s jiným společníkem kanceláře, a to s Mgr. Michalem Štrofem. Vztahy s ním jsou přátelské, udržují pravidelný kontakt alespoň telefonicky. Osobně se setkávají minimálně na oslavách narozenin, ale zpravidla častěji. Navzájem se znají i jejich rodiny, společně také absolvovali závody Gladiator Race (naposledy v roce 2022) a mají

v úmyslu v účasti na nich pokračovat. Společně s dalšími osobami se zúčastnili také dovolené v letech 2019 až 2021 a 2024.

[3] Soudce Petr Mikeš poznamenal, že intenzivnější vztah jej sice pojí s jiným společníkem advokátní kanceláře, než je zástupce stěžovatelů, nicméně objektivně by tyto vztahy mohly být veřejností vnímány jako ohrožení nestrannosti. Poukázal na to, že ze stejných důvodů kumulace vztahů ke společníkům PSS advokáti již bylo o jeho podjatosti rozhodnuto usneseními Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 3. 2024, č. j. Nao 49/2024-50, a ze dne 22. 8. 2024, č. j. Nao 106/2024-64. Soudce shrnul, že subjektivně se podjatý necítí, nicméně je přesvědčen, že zde jsou objektivní důvody pro jeho vyloučení.

[4] Předseda Nejvyššího správního soudu dospěl k závěru, že není dán důvod pro vyloučení soudce. Vědom si výše citovaných usnesení zdejšího soudu konstatoval, že k vyloučení soudce může dojít pouze, je-li zjevné, že jeho vztah k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové intenzity, že není schopen nezávisle a nestranně rozhodovat. Upozornil, že v usnesení ze dne 22. 2. 2023, č. j. Nao 38/2023-46, dospěl zdejší soud k závěru, že není důvod pochybovat o nepodjatosti soudce, pokud zástupce účastníka pouze spolupracuje s osobou, která je soudci určitým způsobem blízká. V odkazované věci nebyla vyloučena soudkyně, jejíž syn spolupracoval se zástupcem účastníka řízení – pokud v takové situaci nebyl důvod pochybovat o nepodjatosti soudce, tím spíše nemůže být dán důvod k pochybnostem v nyní posuzované věci. Předseda Nejvyššího správního soudu s ohledem na přdestřený právní názor postoupil věc podle § 8 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), k rozhodnutí senátu Nejvyššího správního soudu.

[5] Podle § 8 odst. 1 s. ř. s. jsou soudci vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, *„jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je dán důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Vyloučení jsou též soudci, kteří se podíleli na projednávání nebo rozhodování věci u správního orgánu nebo v předchozím soudním řízení. Důvodem k vyloučení soudce nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudce v řízení o projednávané věci nebo v jeho rozhodování v jiných věcech.“*

[6] Záruka rozhodování věci nezávislým a nestranným soudcem patří mezi součásti práva na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod). Nestrannost soudce je jedním z hlavních předpokladů spravedlivého rozhodování a důvěry občanů v právo a právní stát (čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky). Nestrannost soudce je především subjektivní kategorií, vyjadřující vnitřní psychický vztah soudce k projednávané věci v širším smyslu (zahrnuje vztah k předmětu řízení, účastníkům řízení, jejich zástupcům). Kategorii nestrannosti je třeba vnímat i v rovině objektivní. Za objektivní nelze považovat to, jak se nestrannost soudce subjektivně jeví vnějšímu pozorovateli (účastníkovi řízení), ale to, zda reálně existují okolnosti, které by mohly objektivně vést k legitimním pochybnostem o tom, že soudce má k věci nikoliv nezaujatý vztah, tj. okolnosti, jež vyvolávají oprávněné pochybnosti o nezaujatosti soudce v konkrétním případě (obdobně srov. nálezn Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2004, sp. zn. I. ÚS 370/04, N 159/35 SbNU 181). Jak trefně vyjádřil Evropský soud pro lidská práva (ESLP) v rozsudku ze dne 28. 6. 1984 ve věci *Campbell a Fell proti Spojenému království*, stížnost č. 7819/77, 7878/77, *„spravedlnost nemůže být pouze vykonávána: musí být také vidět, že je vykonávána“*.

pokračování

[7] Jak Ústavní soud uvedl v nálezu ze dne 27. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 167/94, N 127/6 SbNU 429, vyloučení soudce z projednávání a rozhodování ve věci má být založeno nikoliv jen na skutečně prokázané podjatosti, ale již tehdy, jestliže lze mít pochybnosti o jeho nepodjatosti. Při posuzování této otázky je tedy třeba učinit úvahu, zda – s ohledem na okolnosti případu – lze mít za to, že by soudce podjatý mohl být. K vyloučení soudce z projednání a rozhodnutí věci může v zásadě dojít teprve tehdy, když je evidentní, že vztah soudce k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebudou moci nebo schopni nezávisle a nestranně rozhodovat (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 7. 2001, sp. zn. II. ÚS 105/01, N 98/23 SbNU 11).

[8] Rovněž Nejvyšší správní soud se již výkladem podjatosti soudce opakovaně zabýval. Z jeho ustálené judikatury lze poukázat např. na usnesení ze dne 12. 4. 2018, č. j. Nao 55/2018-47, v němž nejprve v obecné rovině uvedl následující: *„Důvodem vyloučení je tedy taková povaha subjektivního vztahu soudce k věci samé, k účastníkům či jejich zástupcům, která je natolik objektivizovatelná, že lze důvodně pochybovat o soudcově nepodjatosti. Poměr k věci může vyplývat především z přímého právního zájmu soudce na projednávání věci, zejména v případech, kdy by mohl být rozhodnutím soudu přímo dotčen ve svých právech. Poměr soudce k účastníkům nebo k jejich zástupcům (ať již přátelský či nepřátelský) může být založen příbuzenským nebo jemu obdobným vztahem, může jít i o vztah ekonomické závislosti apod.“* Poté ve vztahu k možné podjatosti pro poměr soudce k účastníkovi, případně jeho zástupci judikoval následovně: *„Ani kolegiálně-přátelské či přátelské vztahy nezakládají vždy objektivní pochybnost o nepodjatosti soudce. Je pravdou, že z psychologického hlediska lze označit vztah skutečného přátelství za velmi silnou (jednu z nejsilnějších) motivaci určitého apriorně zaměřeného jednání. I když se však předmět řízení přímo dotýká osob, k nimž má soudce přátelský vztah, není možné bez dalšího dovozovat pochybnosti o nezaujatém přístupu soudce k řešení tohoto případu. Teprve při určité intenzitě přátelského vztahu lze zvažovat jeho psychologický dopad z hlediska zachování přirozené schopnosti nezaujatého řešení případu. Oprávněné pochybnosti o nepodjatosti soudce by mohly vyvstat například tehdy, pokud by byl soudce s účastníkem řízení nebo jeho zástupcem v každodenním pracovním styku, který by přerostl i do osobní roviny (např. by společně trávili dovolené). Důraz je v těchto případech kladen též na subjektivně vyjádřený postoj soudce. Pokud sám soudce v důsledku intenzivnějšího přátelského vztahu pochybuje o svém nezaujatém pohledu na věc, zpravidla bude dána též objektivní pochybnost ve smyslu § 8 s. ř. s. (srov. usnesení ze dne 22. 1. 2014, č. j. Nao 9/2014-31, nebo ze dne 26. 8. 2015, č. j. Nao 241/2015-20). Posoudit vztah soudce k věci nebo účastníkům, příp. jejich zástupcům, je třeba současně ze dvou vzájemně se prolínajících hledisek, a to jaká je povaha tohoto vztahu a jaká je intenzita tohoto vztahu (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 2. 2014, č. j. Nao 81/2014-68).“*

[9] Obdobně v usnesení ze dne 27. 8. 2013, č. j. Nao 41/2013-56, Nejvyšší správní soud konstatoval, že *„[k]aždý soudce v průběhu své soudcovské kariéry navazuje na svých pracovištích, odborných konferencích a seminářích a při jiných příležitostech společenského života uvnitř soudcovského stavu standardní kolegiální a profesní vztahy a jen některé z nich se vyvinou ve vztahy osobní. Krom toho, hloubka těchto vztahů se v čase mění, některé se prohlubují, jiné – zejména po opuštění společného pracoviště – blednou. Každý soudce profesionál při rozhodování musí být schopen tyto standardní profesní a kolegiální vztahy odstínit, resp. jde o – zejména u soudců vyšších soudů, jež pravidelně přezkoumávají rozhodnutí svých kolegů na nižších stupních soudní soustavy – natolik běžný fenomén, že si soudci profesionálové jejich existenci při rozhodování ani nemusí uvědomovat.“*

[10] V nyní posuzované věci je zástupcem stěžovatelů advokát František Divíšek působící v advokátní kanceláři, v níž působil i soudce Petr Mikeš do roku 2013. Soudce se sice s advokátem zná, tykají si a příležitostně se potkají na hromadných akcích (oslava kulatých narozenin několika společníků kanceláře v roce 2023, vánoční večírky), nic ovšem nesvědčí o tom, že by jejich vztah překročil rámec běžné kolegiality, a takový vztah tedy nezakládá pochybnosti o tom, že je soudce schopen se na rozhodnutí věci týkající se stěžovatelů zastoupených Františkem Divíškem nestranně podílet.

[11] Projednávaná věc je však specifická tím, že v advokátní kanceláři působí i advokát Michal Štrof, kterého soudce Petr Mikeš vnímá jako poměrně blízkého přítele – znají navzájem své rodiny, které společně tráví i dovolené (konkrétně v letech 2019 až 2021 a 2024), soudce Petr Mikeš s tímto advokátem rovněž běhal závody OCR Gladiator do roku 2022. Pokud nemohou jinak, udržují se v kontaktu alespoň telefonicky. Jak vidno, vztah soudce s Michalem Štrofem je mnohem bližší a intenzivnější a v případě, že by právě tento advokát byl zástupcem stěžovatelů v projednávané věci, byly by objektivní důvody k pochybnostem o soudcově nestrannosti pravděpodobně dány. Michal Štrof ovšem stěžovatele nezastupuje. Otázkou tedy je, zda již sama skutečnost, že je stěžovatel zastoupen jiným advokátem advokátní kanceláře, jejímž je Michal Štrof společníkem, zakládá objektivní pochybnosti o nepodjatosti Petra Mikeše.

[12] Přináležitost soudci blízké osoby k advokátní kanceláři, jejíž společník zastupuje účastníka řízení, může být důvodem k pochybám o nepodjatosti soudce, nikoliv však bez dalších podstatných okolností (srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 1. 2024, č. j. Nao 4/2024-12, či naopak výše označené usnesení č. j. Nao 38/2023-46). Vždy záleží na konkrétních okolnostech případu a významných faktorech, které mohou ovlivnit důvodnost pochyb o nepodjatosti soudce.

[13] Tyto pochybnosti budou v obdobných situacích namísto zejména v případech, kdy je myslitelný významný důsledek rozhodnutí pro osobu, k níž v advokátní kanceláři pojí soudce blízké vztahy (například v situaci, kdy je potomek soudce v advokátní kanceláři v podřízené a závislé roli vůči zastupujícímu advokátu – srov. rozsudek ESLP ze dne 13. 11. 2017 ve věci *Ramljak proti Chorvatsku*, stížnost č. 5856/13). Jak ESLP zmínil v rozsudku ze dne 9. 4. 2018 ve věci *Nicholas proti Kypru*, stížnost č. 63246/10, přihlédnout je třeba mj. k tomu, zda se soudcův příbuzný (resp. blízký přítel) na zastupování ve věci podílí, k jeho pozici v advokátní kanceláři, její velikosti a vnitřnímu uspořádání, finančnímu významu pro advokátní kancelář či možnému finančnímu zájmu nebo potenciálnímu benefitu soudcova příbuzného či přítele.

[14] Jak upozornil soudce Petr Mikeš, Nejvyšší správní soud už rozhodl výše označenými usneseními č. j. Nao 49/2024-50 a č. j. Nao 106/2024-64 v podobné (nikoliv však zcela identické) situaci o vyloučení Petra Mikeše z rozhodování ve věcech, v nichž vystupovali jiní advokáti kanceláře PPS advokáti, a to kvůli kumulaci vztahů (kombinace kolegiálních vztahů se zastupujícími advokáty v daných věcech a s Michalem Štrofem). Tato usnesení ovšem nelze vykládat tak, že je podle názoru Nejvyššího správního soudu namísto soudce vyloučit vždy, když se zná se zástupcem účastníka řízení, který spolupracuje se soudcovým příbuzným či blízkým přítelem. Takový přístup by byl příliš paušální a v konečném důsledku by vedl k odnětí účastníka řízení zákonem soudci i v případech, kdy žádné důvodné pochybnosti o nepodjatosti soudce nevystaly. Aby zmíněná kumulace vztahů byla způsobilá zpochybnit soudcovu nestrannost, musí jejich povaha a intenzita v kontextu konkrétních okolností jednotlivého případu odůvodnit závěr, že je namísto pochybovat, zda

pokračování

je soudce schopen dostát svým zákonným povinnostem a podílet se na rozhodování nezaujatě.

[15] V posuzovaném případě, na rozdíl od výše odkazovaných věcí, je Nejvyšší správní soud přesvědčen, že o schopnosti soudce Petra Mikeše přistupovat k věci nestranně, nemůže být pochyb, a to zejména, nahlédne-li soud na problematiku prismatem výše nastíněné judikatury ESLP.

[16] V první řadě je třeba zdůraznit, že chybí jakákoliv indicie, že by měla mít věc projednávána pod sp. zn. 8 As 178/2024 nadstandardní význam pro kancelář PPS advokáti. Jde totiž o dodatečné povolení stavby (zahradkářské chaty) a – ačkoliv soud nehodlá jakkoliv snižovat význam věci pro samotné stěžovatele – nic nenasvědčuje tomu, že by se pro advokátní kancelář PPS advokáti jednalo z finančního či jiného hlediska o výjimečnou kauzu. Naopak v předchozích případech, ve kterých byl soudce Petr Mikeš vyloučen z důvodu vazeb na advokáty působící v uvedené kanceláři, šlo o kauzy, které lze objektivně vnímat jako nestandardní. Usnesením č. j. Nao 49/2024-50 byl Petr Mikeš vyloučen z posuzování věci týkající se přestupku spočívajícího v uzavírání a plnění zakázaných dohod o ceně s odběrateli žalobce v dané věci, za což byla žalobci uložena pokuta ve výši 7 687 000 Kč a opatření k nápravě, tj. povinnost informovat odběratele o neplatnosti dohod. Je patrné, že tato kauza měla potenciál být pro klienta advokátní kanceláře zcela zásadní jak z hlediska finančního, tak i z hlediska obchodního modelu, čemuž jistě odpovídá i zájem advokátní kanceláře jako celku na úspěchu ve věci. Usnesením č. j. Nao 106/2024-64 pak byl Petr Mikeš vyloučen z projednávání věci týkající se žalobců, které advokát z advokátní kanceláře PPS advokáti zastupoval jen u zdejšího soudu ve více než deseti věcech, což může též objektivně nasvědčovat zvýšenému zájmu advokátní kanceláře na úspěchu ve věci. Žádné takové obdobné indicie svědčící o tom, že by měla mít advokátní kancelář zástupce stěžovatelů vyšší než standardní zájem na úspěchu ve věci, ovšem v posuzovaném případě Nejvyšší správní soud neshledal.

[17] Dále Nejvyšší správní soud konstatuje, že advokátní kancelář PPS advokáti patří mezi střední až větší kanceláře, což nenasvědčuje tomu, že by měly být vztahy mezi všemi jejími členy blízké a intenzivní. Michal Štrof i František Divíšek jsou v této kanceláři společníky a žádný z nich tedy nevystupuje v podržitém či závislém postavení na tom druhém. Z ničeho se stejně tak nepodává, že by měl mít Michal Štrof, coby poměrně blízký přítel Petra Mikeše, z posuzované věci jakýkoliv nestandardní finanční či jiný benefit.

[18] Přihlédnout je třeba též k časovému aspektu – jak již bylo zmíněno, hloubka vztahů se v průběhu času mění a nejsou-li vztahy udržovány či rozvíjeny, časem přirozeně „blednou“, tj. klesá jejich intenzita. To je v posuzované věci významné, pokud jde o zastupujícího advokáta Františka Divíška. Jakkoliv mohou být jeho vztahy se soudcem Petrem Mikešem pozitivní a kolegiální, nelze odhlédnout od toho, že Petr Mikeš spolupráci s advokátní kanceláří ukončil již před dvanácti lety a s tímto advokátem se vídá pouze na hromadných akcích. Oproti kauzám rozhodovaným v průběhu roku 2024 usneseními č. j. Nao 49/2024-50 a č. j. Nao 106/2024-64 je vztah soudce k zastupujícímu advokátu oslaben dalším plynutím času, přičemž je rovněž podstatné, že mimo běžné společenské příležitosti (vánoční večírky) Petr Mikeš zmiňuje jen svou účast na oslavě kulatých narozenin několika advokátů v roce 2023.

[19] Nejvyšší správní soud tedy shrnuje, že kolegiální vztah Petra Mikeše s Františkem Divíškem neshledal natolik intenzivním, aby byl s to v kombinaci s jeho přátelstvím

s Michalem Štrofem a dalšími okolnostmi případu vzbudit důvodné pochybnosti o soudcově nepodjatosti. Nelze uvažovat o tom, že by snad měl mít tento soudce v popsané situaci jakýkoliv důvod přizpůsobovat svůj náhled na věc vztahu s Františkem Divíškem. Zároveň není patrné, že by rozhodnutí mohlo mít jakýkoliv vliv na jeho blízkého přítele Michala Štrofa, a je tedy nepochybné, že soudce Petr Mikeš – ani v očích veřejnosti – nemůže mít relevantní důvod k věci přistupovat jinak než k jakémukoliv jinému případu. Ostatně sám soudce Petr Mikeš se podjatý být subjektivně necítí. Sice zajisté bylo namístě podle § 8 odst. 3 s. ř. s. možný důvod podjatosti oznámit, aby mohl být posouzen předsedou soudu a senátem Nejvyššího správního soudu a aby mohly být třeba i domnělé pochyby o nepodjatosti soudce rozptýleny, vyloučit jmenovaného soudce z projednání a rozhodnutí ve věci však vzhledem k výše uvedenému není namístě.

[20] Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že soudce JUDr. Petr Mikeš není vyloučen z projednávání a rozhodování věci vedené pod sp. zn. 8 As 178/2024.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. května 2025

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu